

Ministerstvo školstva Slovenskej republiky

Učebné osnovy

KOMUNIKAČNÉ ZRUČNOSTI

5 - 9. ročník

základnej školy pre sluchovo postihnutých

Učebné osnovy komunikačné zručnosti pre prípravný - 4. ročník základnej školy pre sluchovo postihnutých schválilo Ministerstvo školstva Slovenskej republiky dňa 23. septembra 1996 rozhodnutím č. 4496 / 1996-153 s účinnosťou od 1. septembra 1996

KOMUNIKAČNÉ ZRUČNOSTI

Charakteristika predmetu

Cieľom vyučovania predmetu komunikačné zručnosti je optimalizovať prijímanie, spracovanie a vydávanie informácií u sluchovo postihnutého žiaka.

Obsahom vyučovania predmetu je systematické formovanie a rozvíjanie komunikačných zručností. Vyučovanie predmetu rozširuje praktické znalosti jazyka, privádza žiakov k zvnútorňovaniu jazyka a k uspokojovaniu komunikačných potrieb pri priamom alebo sprostredkovanom styku. Formovanie a rozvíjanie komunikačných zručností sa upevňuje podporovaním sebadôvery sluchovo postihnutého žiaka a získavaním pozitívnych skúseností pri komunikácii.

Komunikačné zručnosti sluchovo postihnutých žiakov rozvíjame

a) v hrách a rôznych činnostiach žiakov

b) témami zameranými na bežné životné situácie

c) témami, ktoré sa vyučujú v rámci iných predmetov.

V spontánnych a navodených situáciách sa opakujú témy osvojované v základnej výuke, najmä javy významné z hľadiska i komunikatívnej využiteľnosti.

Obsahové zameranie, prostriedky a metódy práce sú podmienené zásadou individuálneho prístupu a individuálneho programovania. Na vyučovaní predmetu sa používajú také metódy práce, ktoré vyžadujú vysokú psychicko-komunikatívnu aktivitu a interakčno-komunikatívne vzťahy. Komunikácia sa realizuje v najoptimálnejšom komunikačnom systéme.

Učebné osnovy sú zamerané na rozvíjanie receptívnej, centrálnnej a expresívnej zložky reči. U sluchovo postihnutých žiakov sa upevňujú a rozvíjajú komunikačné zručnosti osvojené vo výchovno-vzdelávacom procese na 1. stupni základnej školy pre sluchovo postihnutých.

Žiaci sa učia sluchom i vibračnými pocitmi rozlišovať zvuky, slová a vety. Učia sa odzerať. Osvojujú si nové pojmy, chápu ich význam, učia sa ich používať podľa potreby. Žiaci si rozvíjajú aktívnu a pasívnu slovnú zásobu v hovorenej reči a posunkovej reči. Učia sa tvoriť vety, viesť dialóg, vyjadriť svoje názory a pocity v im najoptimálnejšej forme reči. Slovnú zásobu si rozvíjajú aj prácou so slovníkom. Uvedomujú si prozodické faktory reči a oboznamujú sa s pravidlami vzájomnej komunikácie a bežných frazeologizmov rečovej etikety. Spoznávajú

význam piktogramov a slovných označení a orientačných a informačných pokynov v hlavných svetových jazykoch. Oboznamujú sa s kultúrou, učia sa vyjadrovať svoje pocity z návštevy kultúrnych podujatí.

Predmet komunikačné zručnosti úzko súvisí s vyučovaním všetkých predmetov 2. stupňa základnej školy pre sluchovo postihnutých. Optimálna komunikačná spôsobilosť a primerané komunikačné zručnosti sú predpokladom plnenia výchovno-vzdelávacích úloh predmetov 2. stupňa základnej školy pre sluchovo postihnutých.

Predmet komunikačné zručnosti zvyšuje jazykové kompetencie a tým sa podieľa na plnení cieľa výchovy - príprave sluchovo postihnutého človeka na plnohodnotné prežitie vlastného života.

Štruktúra učebných osnov predmetu komunikačné zručnosti

1. Rozvíjanie receptívnej zložky reči
2. Rozvíjanie centrálnnej zložky reči
3. Rozvíjanie expresívnej zložky reči
4. Rozvíjanie slovnej zásoby
5. Prozodické faktory reči
6. Upevňovanie pravidiel vzájomnej komunikácie a bežných frazeologizmov rečovej etiky
7. Orientácia a nonverbálne dorozumievanie

Obsah predmetu

5. - 9. ročník

(2 hodiny týždenne, 66 hodín ročne)

1. Rozvíjanie receptívnej zložky reči

Rozlišovanie viacerých zvukov sluchom i vibračnými pocitmi.

Rozlišovanie slov, viet

a) vnímaním rytmu reči

b) vnímaním rytmu reči a ostatných prozodických faktorov reči

c) fonetickým sluchom (u nedoslýchavých s ľahkou poruchou sluchu).

Počúvanie hudby (zrakom, hmatom, sluchom).

Rozvíjanie globálneho (celkového) odznerania.

Rozvíjanie vizuálneho, fonetického (čiastočného) odznerania.

Rozvíjanie ideologického odznerania (odzneranie, pri ktorom si sluchovo postihnutý žiak slovo v kontexte vety domyslí).

2. Rozvíjanie centrálnej zložky reči

Chápanie pojmov.

Napĺňanie pojmov konkrétnym obsahom.

Výber a použitie adekvátneho pojmu.

3. Rozvíjanie expresívnej zložky reči

Rozvoj súvislej reči v rozličných formách hovorenej reči a posunkovej reči (opísanie predmetov, udalostí).

Konštruovanie viet a súvetí (priraďovaním slov k danému podnetovému slovu, zjednocovanie dvoch jednoduchých viet v jednu zložitú alebo jednoduchú s jedným rodom).

Dialóg, úvaha o prečítanom, exkurzia, diskusia o filme, televíznej relácii, športe, spoločenskom a politickom dianí, stretnutí s počujúcimi rovesníkmi a i. Chápanie zmyslového významu textu a účasť v dialógu.

Rozvoj dialogickej reči cez oporné slová.

Postavenie dialógu s oporou na ilustratívny materiál a opísanie vyobrazenej situácie

Pantomíma

Kombinácia s verbálnym prejavom.

Kombinácia s dramatizáciou a psychodramou.

Kombinácia s výtvarným prejavom.

Kombinácia s tancom.

4. Rozvíjanie slovnej zásoby

Práca so slovníkom (slovníkové cvičenia zamerané na spresnenie lexikálneho významu slov a viet).

- osvojovanie a upevňovanie odborného slovníka
- osvojovanie a upevňovanie slov obecného charakteru, spresnenie a rozšírenie významu slov (poznávanie jeho významu v kontexte)
- tvorenie slov odvodzovaním a skladaním
- zjednocovanie slov v synonymický rad na základe jednoty významu
- objasňovanie rozdielov synonymým
- asociácie (vybavovanie slov na dané podnetové slovo).

5. Prozodické faktory reči

Rozvíjanie syntaktickej funkcie rečovej prozódie (vytváranie primeranej modulácie hlasu pri oznamovacej, rozkazovacej, opytovacej vete).

Rozvíjanie emočnej prozódie (vnášanie citov do rozprávania - vyjadrenie hnevu, radosti, strachu alebo smútku).

Rozvíjanie umiestňovania prízvukov v rečovom prejave v súhlase s variovaným obsahom rečovej komunikácie.

6. Upevňovanie pravidiel vzájomnej komunikácie a bežných frazeologizmov rečovej etikety

Zodpovedajúce správanie sa, póza pri reči, zdvorilé formulácie od otázky k odpovedi, schopnosť viesť rozhovor.

7. Orientácia a nonverbálne dorozumievanie

Rozvíjanie schopnosti chápania významu piktogramov používaných v doprave, v zariadeniach a inštitúciách občianskej vybavenosti.

Rozvíjanie schopnosti chápania významu slovného označenia orientačných a informačných pokynov v hlavných svetových jazykoch (WC, vchod, východ, úschovňa atď.).

Nácvik paličkového (čitateľného) rukopisu.

Rozvíjanie schopnosti porozumenia informáciám na plagátoch, mapách a náčrtkoch.

8. Kultúra v živote sluchovo postihnutého človeka

Význam kultúrnych podujatí.

Balet, pantomíma, výstavy obrazov.

Interpretácia umeleckého zážitku komunikatívnymi prostriedkami.

Riadenie učebného procesu

Odporúčame učiteľom, aby pristupovali k vymedzenému obsahu ako k otvorenému systému, čo znamená, že učivo môžu dopĺňať či redukovať. Jednotlivé osnovné heslá plnia funkciu námetov na jednotlivé hodiny, čiže učiteľ si zvolí také, ktoré podľa jeho názoru sú potrebné pre žiakov z aspektu ich praktického využitia. Takto štrukturovaná osnova vytvára dostatok priestoru pre iniciatívu učiteľov z hľadiska obsahu i rozsahu.

Vyučujúci rozhoduje o spôsobe riadenia vyučovacieho procesu a usiluje sa o dosiahnutie optimálnych výsledkov. Vyučovanie organizuje tak, aby žiaci mali možnosť čo najčastejšie vykonávať reálne komunikačné činnosti.

Prístupom k žiakom, voľbou aktivizujúcich organizačných foriem práce, stimulovaním myšlienkovej a rečovej činnosti žiakov pomocou podnetne sformulovaných úloh, uplatňovaním individuálneho prístupu (napr. ukladaním úloh rôzneho stupňa náročnosti jednotlivcom alebo skupinám žiakov podľa ich úrovne) vyučujúci prispieva k tomu, aby žiaci mali po kladne hodnotených výkonoch pocit spokojnosti a úspechu a tak sa podporila ich poznávací aktivita v predmete.

Na zistenie toho, či sme dosiahli ciele, volíme také formy kontroly, ktoré umožňujú zistiť, na akej úrovni sú žiaci schopní riešiť konkrétne komunikačné úlohy.

Dosiahnutie komunikačných schopností sluchovo postihnutého žiaka závisí od angažovanosti a tvorivého prístupu pedagógov pri didakticko-metodickom stvárnení celého pedagogického procesu zameraného na rozvoj komunikačných zručností žiaka.

